

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Assertio Septem Sacramentorum Aduersus Mart. Lutherum

Heinrich <VIII., England, König>

Parisiis, 1562

Secvndvm. Apologiam item inanem, qua vitia quaedam insignia tegere
laborat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30233

bilis. Hæc Iacobus.

Ecce vides optime lector, quod si Lutherus è cœlo suam haberet sapientiam, esset castus, conuersatione mansuetus, & pacificus, modestusque & tractabilis, expers item æmulationis, contentionis, & omnis amarulentia. Quamobrem quum ille contra prætergressus omnem modestiam ita furiat, insaniat, debacchetur in omnes qui suis peruersissimis hæresibus aduersantur, manifestum est eum non è cœlo cuncta sua hausisse dogmata, sed à Satana potius (aduersus quem se triūphasse iactitat) afflatum esse. Cæterum ad reliqua iam transeamus, quibus adhuc euidentius apparebit neutrum horum verum esse, hoc est, vel è cœlo venisse Lutheri dogmata, vel eum de Satana triumphasse,

*Sapientia
Lutheri
non est è
cœlo.*

Apologiam item inanem, qua vitia quædam insignia tegere laborat.

Cap. II.

C iij

I.

Secundo loco Lutherus
apertissima quædam sua
vitia tegere conatur, &
de duobus in primis ni-
titur se purgare, de qui-
bus rex illustrissimus il-

*Luthe. fru-
stra molit-
ur sese pur-
gare de vi-
tiis sibi ob-
iectis.*

lum taxavit obiter. Altero, quòd erat sibi
contrarius. Altero, quòd conuiciis infe-
ctatus fuisset pontificem. Sed attende le-
ctor quanta versutia rem suam agit ver-
sipellis iste. Nam eum omnino male ha-
bet, quòd hæc duo sibi, fuerint obiecta,
quum ex isto plane consequatur victum
potius à dæmone Lutherum, quàm de dæ-
mone triumphasse. Ex illo quoque confi-
citur, quòd è cælo nequaquam fuerint
illius dogmata. In his duobus itaque amo-
liendis, multa verbositate gannit & gar-
rit Lutherus, quanquam profecerit nihil,
vt postea fiet perspicuum.

II.

*Luth. incō-
stantie. ti-
met argui.*

Sed miraberis forte lector, cur tã enixe
argumentis suam inconstantiam purgare
studuerit. Nimirum, quòd dolosa vulpes
perspiciat, id vitium haud mediocriter
apud omnes auctoritatem sibi detractu-
rum. Nam quum inconstantia cuius ma-
gistro turpis sit, ei cum primis qui sua do-

gmata iactitat habere se de cælo, non solum turpis est, verum etiam probrosa, pudendaque, sed & fidem cæterorum prorsus abrogat dogmatum. Nam qui dicit omnia sua dogmata se habere de cælo, quum primum vel in minimo fuerit mendacio deprehensus, nullam in cæteris meretur fidem. Et profecto Lutherus in seipsum sententiam imprudens tulit, quum Regi pridem sic obiecerit.

Luthe. proprio ense iugulatur.

Curandum est (inquit) aduersus hæreses scripturo, vt ne suspicio falsi in eo deprehendi possit. Nunc ergo quum sese totum inuoluat mēdacijs, quis credat vlli parti scriptionis eius? Hæc Lutherus aduersus regem.

cc
cc
cc
cc
cc

Sed regeremus hoc ipsum lōgè facilius in Lutherum. Nam si tantopere curandū ei sit, qui contra hæreticum scribit, ne quicquam in se falsi deprehendi possit, multo magis id ipsi curandum est, qui iactitat omnia sua dogmata se habere de cælo: quoniam si vel vnum in eo mendacium deprehendatur, id satis fuerit ad cætera cuncta quæ docet, penitus explodenda. Cæterum quàm immunis à mendacio rex illustrissimus fuerit, quantisque con-

Contra Capti. Babyl. Cap. II.

trà Lutherus mendaciis seipsum inuoluerit, ex dicendis erit apertissimum.

III.

Sed primum obserua Candide lector, quibus technis hic Lutherus vtatur. Insinulat regem illustrissimum, exemplum nullum attulisse, quo Lutherana conuinceretur inconstantia. Sic enim ait:

- » Nec vnum quidem locum profert saltem
- » exempli gratia, quo meam inconstantiam
- » conuincat. Solum rhetoricatur gloriosus
- » rex, hoc modo. Lutherus sibi pugnat, quis
- » ei credat? Sic dixisse satis fuit nouo defensori ecclesiæ. Hæc ille.

Cæterum vt perspicias hic lector, non modo Lutheri stropham, verumetiam apertissimum eius mendacium, ipsius illustrissimi regis verba subiiciã, quibus ipse, quum de indulgentiis loqueretur, Lutherum breuissime perstrinxit, velut inconstantem, & sibimetipsi contrarium. Sic enim scripsit.

*Exempla
regis de in-
constantia
Lutheri.*

Ante factus est Lutherus indulgentias hæctenus saltem valere, vt præter culpam etiam à pœnis absoluerent, quasunque videlicet vel ecclesia statuerat, vel suis cuique sacerdos iniunxerat. Nunc vero non eruditione (vt ipse inquit) sed mali-

tia tantum profecit, vt sibi ipsi contrarius indulgentias in vniuersum condemnet.

Ecce lector exemplum vnum quod rex ipse protulit, quo perspicue docetur Lutherum sibi contrarium esse.

Adhuc alterum accipe. Prius papatum Lutherus negauerat esse diuini iuris, quamquam humani fuisse concesserat. Nunc verò secum dissidens, neutrius iuris esse confirmat.

Accipe rursus tertium. Bohemorum schisma detestabatur, quòd se ab obedientia Romanæ sedis abscinderent, pronuncians eos peccare damnabiliter quicumque papæ non obtemperarent. Nunc in idem quod tum detestabatur, incidit.

Audi præter hæc & quartum. Quia istud quoque similis est constantiæ, quòd quum in concione quadam ad populum, excommunicationem doceat esse medicinam, & obedenter patienterque ferendam, paulo post excommunicatus ipse, idque meritissimo iure, sententiã tamen tam impotenter tulit, vt rabie quadam furibundus in contumelias, conuicia & blasphemias, supra quàm vllæ pos-

Contra Capti. Babyl. Ca. II.

sint aures ferre, proruperit. En audisti lector quatuor exempla simul vno loco prolata, quum tamen Lutherus mendaciter asserat nec vnum quidem exemplum Regem protulisse. Sed neque tam breuibuscum rex taxauit, atque Lutherus recensuit. Sic enim regia celsitudo: Quid attinet cum eo pugnare, qui pugnat ipse secum? Quid argumentis promoueam, si cum eo agam, vt donet quod ante negauit, qui nunc id ipsum negat, quod ante donauerat? Hæc ipse rex. Vides ergo lector bis hoc vno loco mendacem esse Lutherum, semel, quod negauerit regem exemplum aliquod inconstantia suæ protulisse: atque iterum, quod falso recensuerit, ac vim argumentationis regiae fraudulenter subticuerit, affirmans regem nihil aliud dixisse, quam hoc modo, Lutherus sibi pugnat, quis ei credat? Et subdit. Sic dixisse satis fuit nouo defensori ecclesiae, O perfrictæ frontis hominem, quem nihil pudet tam aperte mentiri. Ex hoc etiam collige lector, quot ipse totus libellus mendacis scateat, quum hoc vno loco bis mendax esse deprehendatur. Patet insuper non vno solum exemplo, sed pluri-

Bis Lutherus in eodem mendax est.

bus per ipsum regem productis Lutherū sibi contrarium esse.

Hic optarim, pij lectores ad memoriā reducerent, quā constanter Lutherus olim, quum sua dogmata cœperat publicare, protestatus esset.

Protestor (inquit) me nihil dicere, aut tenere velle, nisi quod in & ex sacris literis primò, deinde ecclesiasticis patribus ab ecclesia Romana receptis huc vsque sèruatis, & ex canonibus, ac decretalibus pontificiis habetur, & haberi potest.

Sic enim olim protestabatur, nunc autem quid?

Contestatos (inquit) esse vos volo, me prorsus nullius quantumlibet sancti patris autoritate cogi velle.

Hoc quantum ad patres. De canonibus verò & decretalibus epistolis quid sentiat, apertissimum est vel inde, quòd eas igni tradiderit. Sed neque sacras literas admittit, nisi tantū eas, quas pro sua vafri-
cie perperā inuertere queat. Nā epistolā Jacobi, quam nullo modo potest in suam hæresim adaptare, recipiendā haudquam ducit. O dementiam intolerabilē. Epistola Jacobi, quam ecclesia tot annos

IIII.

Lut. absq̄
controuer-
sia secū p̄-
gnat.

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

Quare

Lutherus
reiiciat e-
pistolam B.
Jacobi.

Contra Capti. Babyl. Ca. II.

vt vere catholicam venerata est, non fuit
è cœlo: at pestifera Lutheri dogmata tot
mendaciis referta certum est è cœlo ma-
nasse? Ecce vides lector optime, Lutherū
tam à seipso quàm a scripturis disside-
re. A seipso, quia quod protestatus est,
minime seruat. A scripturis, quoniam epi-
stolam diui Iacobi suis hæresibus palam
repugnantem neutiquam admittit.

*Regis ver-
ba.*

Rex ergo vehementer Lutherum per-
strinxit dicens: Quid attinet cum eo pu-
gnare, qui pugnat ipse secum? Quid argu-
mentis promoueam, si cum eo agam, qui
nunc id ipsum negat, quod ante donauit
rat? Num non indulgentias aliquousque
validas fuisse primum fatebatur, quod
postea negauit? & Leonem decimum an-
non multis antea laudibus extulit, mox
postea vocat impostorem, & mille malis
nominibus denigrare molitur? Antea se,
patres omnes ab ecclesia Romana rece-
ptos, admissurum potestabatur, nunc pro-
fus reiicit. Pridè se canonibus & decreta-
libus epistolis pariturū pollicebatur, nunc
omnino recusat. An nō hæc omnia inter
se repugnant? Veracissimus itaque rex re-
pertus est, qui Lutherū vt suis ppriis de-

quū de illo tantū obiiciatur quod postremo positū est? Quid enim si in cæteris omnibus cōstet secū Lutherus, modò fuerit in hoc postremo deprehensus a se disfidere? Nunquid non istud satis est vt sibi cōtrarius esse conuincatur? Omnino. Sed dolos meditatur vulpes ista. Sperat enim hac rerum vniuersitate sic obruere lectoris mentem, vt ad rem de qua disceptatio fit, nequaquam attendatur.

VI. De indulgentiis (vt audisti lector) rex Lutherum taxauit, vtpote sibi ipsi repugnantem. atque id quidem propterea, quod eas, quātum ad pœnas, quas vel priores patres præfixerant, vel proprius cuique sacerdos iniunxerat, prius fatebatur aliquousque valere: nunc autem asserat esse penitus inualidas. An non ista planè contradicūt? Quæ (precor) magis è diametro pugnant, quàm valere, & nō valere? Certū est vtrūque dogma nequaquam è cœlo manasse. Et tamen impudēter affirmat Lutherus omnia sua dogmata se habere de cœlo. Sed neque tergiuersari potest, quin & hoc & illud affirmarit aliquādo, atque id citra quàm a maligno spiritu cecidisset asseri, hoc est citra quàm hæresim instituisset

De indulgentiis cōtradictoria asseruit Lutherus.

instituiſſet ſuam. Quamobrem ſi ſpiritus ſuus eum in priori feſellit, cur non potuit idē idem in poſteriori fallere? potuit haud dubie. Neque enim ſuper hoc poſteriori maiorem è cœlo certitudinem, quàm ſuper priori ſuſcepit. In utroque ſanè fallaciſſimam ſui ſpiritus coniecturam ſecutus eſt. Nam quicquid ſibi viſum fuerit nec argumentis, nec ſcripturis improbari poſſe, tametiſi falſiſſimum ſit, hoc tamen ſibi perſuadet è cœlo dilapſum eſſe. Quapropter neque poteſt conſtare ſecū, neque non ſæpius aſſerere mendacia, quàm humana coniectura mutari creberrime ſolet, ut quod hodie verum eſſe cœſeat, cras diiudicet eſſe falſum. Cæterum ut intelligas hunc morem Lutherum fuiſſe ſecutū, nunc euidentiā eius rei clariffimam accipe. Fatetur enim in exordio Babylo-
nica captiuitatis, quam ipſe commentus eſt, ſe beneficio Sylveſtri nouum de indulgentiis intellectum concepiffie. Sic em̄ ait. Velim nolim cogor indies eruditior fieri, tot tantique magiſtris me certatim vrgentibus & exercentibus. De indulgentiis ante ſcripſi, ſed ſic ut me nunc mirum in modum pœniteat editi libelli. Nam

*A Sata-
na dece-
ptus eſt
Luth.*

*Lutherus
ab hominibus didi-
cit.
Lutherus.*

Contra Capt. Babyl. Cap. II.

postea beneficio Syluestri ac fratrum adiutus, qui strenue illas tutati sunt, intellexi eas aliud non esse quam meras adulatorum Romanorum imposturas. Hæc Lutherus. An non his verbis palam indicat esse de indulgentiis opinionem mutasse, quod Sylvester eas tam frigide tutabatur? Ita quicquid Lutherus vel conuiciis, vel ingenij prauitate, aut scripturis per vim contortis possit a modestioribus ingeniis euincere, hoc sibi pro cœlesti dogmate firmum habet. Cæterum an è cœlo profuerint ea dogmata, viderint alij: ego certe, vel ab humano, vel à maligno spiritu profecta potius esse non dubito. Tales enim è corde suo non è cœlo prophetant,

Ezech. 13. ad quos Ezechiel dicit: Væ prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident. Quasi vulpes in deserto prophetæ tui Israel erant. Iudicent igitur alij num non rectè Lutherum qui vel suum vel malignum spiritum sequitur, vulpem appellauerimus: quum hic Ezechiel eiusmodi prophetas vulpes vocet.

*Lutherus
vulpe
nuncupatur.*

Epilogus.

Mihi verò iam satis est monstrasse, parum sibi congruere duo ista dogmata, hoc est indulgentias aliquousque prodesse, & eas-

dem nihil omnino prodesse. Similiter & eum quisquis ista docuerit, nequaquam sibi constare, sed plane contrarium esse: ac proinde non habere cuncta sua dogmata è caelo.

Sed aliam adhuc astutiam habet dolosa vulpes ista. Contendit enim contraria non esse dogmata, nisi quæ quis eodem tempore simul asseruerit, neutrumque reuocauerit penitus. Sed neque finemus eam in hoc latibulo delitescere.

Nam etsi reuocarit opinionem quam pridem asseruit, num ob id non falsa est quam reuocauit, & prorsus ei contraria quam iam tenet? Neque enim si quis ista quæ de indulgentiis diximus, non eodem tempore protulerit, eo minus erant contraria, quandoquidem in ipsis indulgentiis nulla sit interim facta mutatio, sed in eius cerebro dumtaxat, quem certe constat in alterutro palam aberrasse. Necessè est enim vt, in altero falsum & errorem docuerit. At quod falsum & error est, è caelo palam est non fuisse. Sed adhuc vulpes ista non cessat noua subterfugia quærere. Paulus (inquit) mutauit sententiam suam, cc

D ij

VII.

Contrarietas dogmatum quæ cõfatur.

82 Contra captiuita. Babyl. Cap. II.

29 nimirum quando stercora vocauit ea
30 quæ pridem sibi lucra visa fuerant. Qua-
31 re & damnabimus ita Pauli epistolas
32 vniuersas. Hoc Lutherus, & hac defen-
sione se tutum opinatur, quo posset vi-
cissim contradictoria dicere sine contra-
rietate & quavis inconstantia. Sed i-
stinc facile beluam hanc extrudemus
hac ratione. Si Paulus alicubi in epi-
stolis suis approbasset ea stercora, & ea-
dem postea reprobasset, nemini dubium
est quin fuisset sibi ipsi contrarius, sus-
pectasque reddidisset cæteras omnes à se
conscriptas epistolas, ne putarétur è cœ-
lo manasse. Sed hæc haud dubie quæ in
sibi stercora videri dixerat, non citra illud
temporis quàm a Christo fuerat voca-
tus, neque citra quàm afflatus erat à spi-
ritu, censuit esse lucra. Verum Lutherus
citra quàm suam hæresim instituit, vtrum-
que scripsit editis libellis, hoc est, tam in-
dulgentias aliquatenus valere, & easdem
nihil omnino valere. Quamobrem non
modo conuincitur sibi esse contrarius
veru metiam proinde cætera quæ scripsit
manifestat è cœlo nequaquam esse. A-
habet adhuc Lutherus & aliud diuer-

Paulus
non contra-
riatur si-
bi ipsi.

ulum. Damnabimus (inquit) & Augustinum, qui singulari libro multa retractavit, & longe contraria primis docuit.

Sed neque istud Lutheri propugnat errorem. Nemo negat quin licuerit Augustino, sua quæ pridem haud recte docuisset, posse reuocare. Licebit item Luthero, si voluerit, omnes hæreses reuocare, quas hactenus docuerit. Sed ut Augustini reuocatio non effecit, quin ea quæ prius asseruit, planè repugnarent his quæ postea affirmabat, ita nec Lutheri reuocatio poterit eum à contrarietate & inconstantia penitus excusare. Sed neque Augustinus vnquam vsque adeo fuerat impudens aut arrogans, ut vel assereret se cuncta sua dogmata è cælo suscepisse, vel contenderet non esse contraria, quæ variis ipse temporibus fuisset opinatus. Ecce nihil egit vulpes ista strophis suis: prorsus media tenetur, neque quoquam effugiet. Non elabetur nisi prius concefferit se quædam docuisse, quæ sibi pugnantia planeque contraria sint, & proinde non omnia dogmata se habere è cælo, quum necesse fuerit alterum eorum esse falsum: cuiusmodi

D iij

cc. !
cc
cc

Augustinus ea retractavit, quæ male docuerat.

Aug. nō excusauit sua dogmata contrarietatis.

nihil è cœlo promanat.

¶ IIII. Sed attende quò iam vulpes callida subterfugere molitur. Subdole conatur disputationem in aliud genus causę transferre. Negat enim se sibi contrarium fuisse in his quę ad sacras literas pertineant, hoc est in illis quę spectat ad primum genus rerum de quibus antè longum catalogum contexit. At istud rex ei nequaquam obiecit. Neque enim hoc loco dixit eum quantum ad fidem, aut spem, aut charitatem fuisse contrarium sibi, sed indulgentias nominatim expressit, nimirum quòd eas pridem approbans, postea penitus reprobavit. Neque iam in questione est, an Lutherus in his quę ad sacras literas pertinent, fuerit sibi contrarius, sed an in quibuslibet indiscriminatim scripserit contraria. Scripsisse autem contraria Lutherum rex euicit. Atque id satis est quatum ad præsentem disputationem attinet. Sed & dogma de indulgentiis, tametsi falsa Lutheri opinione nõ spectat ad sacras literas, nostra tamè & cõmunitus ecclesię sententia planè scripturis nititur. Nos enim nihil ambigimus indulgentias ex Christi pollicitatione suã vim

*Indulgenti-
nitur di-
uinis lite-
ris.*

habere. Certum est enim haud si ustra Petro dixisse Christum: Quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis. Quæ verba tam aperta sunt totius ecclesiæ sententia, vt nulla possit in iis fieri tergiversatio. Si monstrare Lutherus ex aliis queat scripturis, Christum aut hoc non dixisse, aut si dixerit, non tamen ita sensisse, tum aliquanto iustius asseret nihil prodesse indulgentias. Sed neutrum vnquã faciet. vsque adeo sunt huius pollicitationis clarissima verba, vt nulla prorsus in aliquo verbulo vel obscuritas sit, vel ambiguitas. Neque dubitamus quin eadem potestas quæ tunc collata Petro fuerat, iam successori Petri sit integre cõseruata, quando non pro illis duntaxat, qui tum fuerant, istud promiserit Christus, sed pro tota Christianorum successione. At Lutherus contendit hanc pollicitationem omnibus apostolis & toti prorsus ecclesiæ fuisse factam. Sed hoc Lutheri proprium dogma est, non Christi. Ego istud nusquam in euangeliiis reperio. Lego palam in iis dictum fuisse Petro, Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque solueris

Matt. 18.

Christus non dedit passim omnibus ligandi facultatem.

Contra capt. Babyl. Cap. II.

super terram, erit solutum & in cœlis.
Quòd si negat Luther^o istud Petro fuisse dictum, probet quod negat, atque id ex scripturis, quemadmodum vrget vt nos probemus nostra. Turpe nimirum erit ei, toties obiicere nobis, quòd absque probatione multa frequèter asserimus, quum eodem ipse laboret vitio. Afferit vbiq; scripturas apertissimas esse, & easdè iuxta meram grammaticam intelligi debere. Quamobrem, quum nullus grammaticus alio quouis pacto scripturam hanc torquere possit, nisi quòd Petrus pro suo potuisset arbitrio quicquid sibi visum esset soluere, & quicquid ipse sic soluisset, idè & in cœlis foret solutum: non video cur istud non debeat ab omnibus vere credi. Nec inficiamur quin similia verba cæteris fuissent apostolis à Christo pronūciata: verūtamen ea non mediocrè ab iis discrepantiã, vt alibi docuimus, præ se ferūt.

Matth. 18.

IX.

At Lutherus adhuc contendit nihil prorsus in peccatore relinqui post cuiuslibet sacerdotis absolutionem, quod pontifex deleat. Sed istud cum identidè oportet probare. Nos vtique non nihil relinquitur. *Post absolutionē remanet re-* qui credimus, quod nisi fuerit in hac vita

prius vel deletum vel expurgatū, id pur-
 gatoriis ignibus tandem expiandum est.
 Et profecto nimis quàm stultus erit, qui
 prætermisissis indulgentiarum salutaribus
 remediis velit in re tam seria, Lutheri nu-
 dis assertionibus credere. Nam si iuxta fi-
 dem ecclesiæ receperit quispiam indulgen-
 tias, inde nullum sibi periculum imminet,
 neque damni quicquam ex ea re patietur.
 At si prætermisissis illis quidpiam in eius
 animo purgandum remanserit, istud sal-
 tem incommodum sustinebit, quòd igniū
 illorum cruciatus ab introitu in cœlum
 tandiu remorabitur, quoadusque plena
 consummataq; facta fuerit expiatio. Quã-
 obrem & præter obstinatam animi duri-
 tiem, etiam aperta stultitia est indulgen-
 tias omnino contemnere. Nam esto fue-
 rint indulgentiæ prorsus inutiles, nemo
 tamen eos in altera vita ridebit, qui iam
 Christi verbis digne crediderint. Quòd si
 contra reperientur utiles, an non earum
 explosores tum merito ridebuntur, simul
 & contèptus sui pœnas luent? Quòd etiã
 aliquid peccati reliquatur absolutione iã
 facta, Lutherus negare non potest, sed di-
 cet omnem pœnã peccato debitam pror-

*tus pœna
 tempora-
 lis.*

*Consultis-
 simum est
 indulgen-
 tias qua-
 rere.*

*Veterum
 authorita-
 te compro-
 batur quip-
 piã peccati
 post absolu-*

Contra Capt. Babyl. Cap. II

tionem ve- sus condonari, vt nihil postea sit opus vl-
manere. lis indulgentiis. At istud neque vllis pro-
bare scripturis potest, neque id vllus pa-
trum ante Lutherum ausus fuit vnquam
asserere, præsertim ex his qui purgatoriu
affirmarint. quæ sola res auertere debet om-
nium animos, ne Luthero fidant.

Sed & nos præter sententias patrum, ex
ipsis scripturis multa citauimus, quibus di-
lucidum est, absolutos à culpa manere ad-
huc pœnæ cuidam obnoxios. At esto, ve-
rum sit quod Lutherus pollicetur, per sa-
cerdotis cuiuslibet absolutionem simul &
pœnæ debitum esse deletum penitus: an
non tutius est peccatori, propter senten-
tias patrum, qui negant omnem pœnam
tolli, indulgentias suscipere, quàm eas vl-
que adeo temere cõtemnere cum Luthero?
Si Lutherus cõtenderet nonnihil pœ-
næ debitæ manere post absolutionem sa-
cerdotis, & id ipsum per indulgentias de-
leri non posse, tum certe rectius potuisset
asserere pontificem studio fallendæ ple-
bis indulgentias excogitasse. At nunc,
quum singulo cuique sacerdoti tantū tri-
buat potestatis, vt omnem penitus delere
pœnam possit, id quod ex scripturis pro-

bare nunquam poterit, quid habet in quo pontificem accuset, qui quum non solum ex priorum patrum sententiis, verum etiam ex scripturis credat post deletam culpam nonnihil pœnæ debitæ manere, per eiusmodi veniam pollicetur, & pœnæ istius debitæ solutionem? Tantundem enim ex vnica Lutherus absolute pollicetur, atque id sine scripturis & patrum testimoniis, quantum pontifex ex duabus, neque solis patrum testimoniis, verum etiam scripturis innixus aperitissimis. Sed iam reuertamur vnde sumus digressi.

Papa innixus scripturæ sacræ largitur indulgentias.

Lutherus citra quàm hæresim erigere suam aduersus ecclesiam est conatus, indulgentias aliquotisque profuturas docuit, & easdem postea docuit nihil profuturas. Ergo & in hoc dogmate sibi contrarius & inconstans habendus est: nec vtrunque credi potest è cœlo manasse. Hunc laqueum non rescindet vulpes.

Intentio authoris.

Ceterum quia tam perfecta fronte negat in prioris generis rebus sua dogmata pugnare, quàm aperte mentiatur, iam ostendere conabimur.

Sed primum in summa, quis non videt illum in hac re latissimum disputandi campum nobis obtulisse? Nam quum sua dogmata (quátum ad has res attinet) nihil aliud esse fateatur quàm Christi dogmata, iam quoties illum ostendemus à Christi dogmatibus dissidere, protinus consequetur & illum sibi toties contrarium esse. At illud ferè fit in omnibus eius articulis per Leonem decimum condemnatis: quod & ei perspicuum fore non dubitamus, qui nostram super eisdem consultationem aliquando sit lecturus. Cæterum & speciatim in aliquot illius dogmatibus age iam ostendamus. Primum, an non ista palàm pugnantia sunt? nempe vix vnus quispiam Christianus fidem habet, & omnes Christiani fidem habent? At ista planè sequuntur ex dogmatibus Lutheri de fide. Sic enim in libello de fide & operibus docet. Fides esse nullo modo potest, nisi sit viua quædam & indubitata opinio, qua homo certus est super omnem certitudinem, se placere deo. At quis hominum certus est super omnem certitudinem sese placere deo? Et maxime quum alibi Luther⁹ affirmet neminè certu

*Rationes
quibus Lu-
the. proba-
re nititur
vix unum
reperiri
qui fidem
habeat.*

I.

esse se nō peccare mortaliter, propter occultissimum superbiæ vitium. At quisquis dubitat an peccet mortaliter, nō est certus super omnem certitudinem se placere deo. Nam qui peccat mortaliter, is gratia caret. At qui gratia caret, non placet deo. Nemo ergo qui dubitat an peccet mortaliter, certus esse potest super omnem certitudinem se placere deo. Quare si fides, vt Lutherus affirmat, nullo modo esse potest, nisi sit viuax & indubitata opinio qua homo certus est super omnē certitudinem se placere deo, nemo fidem habet, nisi forte cuiusdam reuelatum fuerit se gratiam habere, & carere mortali peccato, seq; ita deo placere. Quod, opinor, non nisi paucissimis contigit.

Similiter in libello de Christiana libertate docet, quōd qui fidem habet, per eam liber est ab omni lege, & ex mera libertate omnia gratuito facit quæcunque facit, nihil quærens aut commodi, aut salutis (quum iam satur & saluus sit gratia dei ex fide sua) sed solum beneplacitum dei. Hæc ille.

Quot mihi dabit Luther^o ex toto Christianorum cœtu, qui faciunt omnia gra-

II.

Contra Capt. Babyl. Cap. II.

tuitò, & qui solum dei beneplacitum sibi proponunt, nihil præter ipsum quærètes aut commodi, aut salutis? Quare si soli tales fidem habeant, iam rarissimus est qui fide potiatur.

III. Rursum in eodem libello tradit, quòd qui fidem habet, is in omnibus operibus suis ea debet esse formatus opinione, & huc solū spectare, vt aliis seruiat & proficit in omnibus quæcunq; fecerit, nihil ante oculos habens nisi necessitatem & commoditatem proximi. Profecto si verum istud sit, paucissimi sunt qui fidem habent. Vix enim quisquam reperitur, qui in omnibus operibus suis eò solum spectat, vt in cunctis quæ facit, seruiat & proficit aliis, nihil ante oculos habens præter necessitatem & commoditatem proximi.

IIII. In resolutionibus item aduersus Eekium sic asserit: Quum fides sit recta & bona opinio de deo, opinio autem quælibet per se solam trahit in opera, non est dubitandum quin omnia opera faciat, qui fidem habuerit. Si enim opinio & amor mulieris non sinit esse ociosum, sed sine lege & magistro facit plura quàm postuletur, quomodo non fides multo magis

idem præstet? Hæc Lutherus.

Et ex hoc vides lector, quòd vix aliquis est, qui fidem habeat, quum vix quisquam sit qui tanto ardore quæ deo placitura sint opera omnia faciat, quanto vir quispiam amore captus mulierculæ.

Præter hæc, inter articulos articulo duodecimo sic ait Lutherus: Dixi per impossibile, quia satis supradictum est fidem sine contritione esse non posse, quum gratia non infundatur nisi cum magna concussione animæ.

Intelligis ex hoc lector non infundi gratiam absque magna animi concussione, neque fidem sine contritione esse posse. Quamobrè ubi non est magna animi concussio, & vera contritio, nec gratia poterit esse, neque fides. At quot quæso Christianorum magnam istam animi concussionem sentiunt, aut si pridem senserint, non post id peccarint mortaliter, nec citra id temporis novam aliam senserint concussionem? Quamobrè & rarissimus erit qui fidem habet. Ex his ergo dilucidum (opinor) est, quòd iuxta Lutheri dogmata vix vnus aut alter sit qui fidem habeat.

XI.
*Hic quin-
 que ratio-
 nibus pro-
 batur vix
 quāquam
 reperiri se-
 cundū Lu-
 therū, qui
 nō habeat
 fidem.*

Quare iam ex dogmatibus eius etiam alterum ostendamus, nēpe quod vix quāquam sit nominis Christiani qui non habuerit fidem. Inter acta sua sic diffinit fidem: Fides autem nihil aliud est quā illud credere quod deus promittit aut dicit. Ecce lector, si fides non sit aliud quā dei promissa dictaque credere, quis Christianorum (qui credit verum esse quicquid in utroque testamento continetur) non habebit fidem, quantumvis alioquin pessimus fuerit & sceleratus?

Adde, quod ubique clamat, opera nec ad fidē nec ad iustificationem exigi debere. Quāobrem si neutiquam ad iustificationem exigantur opera, quemadmodū asserit Lutherus, quid facilius erit quā credere? Nam in opere ferme tota difficultas est. Audit ista miser populus, & facillē credit Lutherō, se fidem habere, tametsi nihil operentur.

Ad hæc sub articulo. 14. fidem affirmat in corde certissime sentiri posse, si quis eam habeat. Quis istud audiens ex populo nō persuadet sibi se fidem habere, pretinus ut in suo corde compererit se credendis assentire? Nam quis aliter depre-

hendo

hendet in corde suo se fidem habere, nisi per assensum mentis, quem illic dum seipsum examinat, experitur?

His accedit, quòd articulo. 15. dicit, nihil oportere eos qui ad eucharistiæ sacramentum accedunt, orationes & præparatoria præmittere, sed satis esse si credant se gratiam ibi consecuturos: quæ sola fides eos (vt ait) dignos & puros facit. Quis iam ex iis verbis non sufficere sibi putabit vt eucharistiã recipiat, modò gratiam credat ex ea se consequi posse?

Rursum in captiuitate Babylonica tale producit exemplum. Si cuiquam mendico, aut etiam indigno & malo seruo, legaret ditissimus dominus mille aureos, certe cum fiducia eos postularet & acciperet, nec indignitatis suæ, nec magnitudinis testamenti habita ratione. Quòd si quis ei resistens, obiiceret indignitatem suam, & magnitudinem testamenti, quid putas dicturus est? Scilicet, quid ad te non ego merito meo, nec iure vllò proprio accipio, quod accipio. Scio me indignum, & maiora accipere quàm merui, imò contraria merui, sed iure testamenti & alienæ bonitatis peto, quod peto. Si illi non fuit

E

Contra Capti. Babyl. Ca. II.

indignum, tanta, & tam indigno legare,
cur ego propter indignitatem meam con-
temnā accipere? Haecenus ipse Lutherus.

Et hic clare vides lector, sensisse Lu-
therum, neminem ab Eucharistia debere
abstinere, qui credit eam legatam esse pec-
catoribus. Et quid facilius quā istud cre-
dere, modo nō desit pseudoapostolus quis-
piam, qui contra Pauli sententiam popu-
lum instruat hanc sufficere fidem, quum
tamen ipse Paulus deceat oportere accedentem prius probare seipsum, ac deinde probatum accedere, quin & pleciendum affirmet indigne accedentem? Lutherus contra contēdit audaciter sufficere fidem, simul & eum, quisquis credit, asserit satis idoneum esse, qui sumat Eucharistiam.

1. Cor. II.

*Fidei ratio
duplex se-
cundū Lu-
therum.*

Credit autem quisque, quum Lutherus velit: & rursus quum nolit Lutherus, nemo credit. Hęc nimirū est eius plus quā vulpina fraudulentia, qua fit vt quicquid opposueris, teneri nequeat, sed aliquo semper effugiat diuerticulo. Propter quod vt vides lector, duplicem Lutherus excogitavit fidei rationē. Alteram qua rudem populū sibi dolose cōciliat, nempe quod fides nihil est aliud, quā illud credere

quod deus promittit & dicit: quam fidem
vix quisquam è Christianis est, qui se non
putet habere. Alterã, qua se tueatur à do-
ctoribus, hanc videlicet qua dicit, quòd fi-
des esse nullo modo potest, nisi sit viuax
quadam & indubitata opinio, qua homo
certus est super omnem certitudinem sese
placere deo. Et iuxta hãc verissimum est,
quòd hæc sola sufficit ad Eucharistię sum-
ptionẽ absque alia quauis animi præpara-
tione. Nam qui certus est super omnẽ cer-
titudinem sese placere deo, quid prohibet
hunc quoties velit Eucharistiam sumere?
Sed iam populus misere fallitur qui lon-
gissime remotus est ab hac fide, nisi forte
cuipiam ex iis fuerit ita persuasum, quòd
tãra sit benignitas dei, vt nemo Christia-
nus vel in flagitiis suis possit displicere
deo, quod & impiissimum est credere. Cẽ-
terum, vt ita sit institutus quispiam, quòd
per viuacem quandam & indubitatam o-
pinionem certus sit super omnem certi-
tudinem se placere deo, rarissimum est,
nec citra reuelationem vix fieri potest.
Secundum aliam tamen fidei rationem,
quiuis Christianorum facile opinabitur
se veram habere fidem, quum sentiat se

Luth. decipit vulgus.

*Cōcluditur
incōstantia
& repu-
gnātia Lu.*

credere cuncta vera esse quæ promiserit & dixerit deus. Atque ita citra quamuis aliam præparationem, videbitur sibi satis idoneus, qui ad sacrosanctū Christi corpus accedat. Perspicuum igitur esse cunctis opinor, quàm lubricus, quàm incōstans, quàm denique sibi contrarius sit Lutherus in his dogmatib⁹ quæ de fide sunt. Nam si non sit aliud fides, quàm credere quicquid promittit & dicit deus, quisquis ita credit, fidem habet. Et idem si non sit certus supra omnem certitudinem se deo placere, non habet fidem, quum iuxta Lutherum, nullo modo fides sit nisi fuerit viua quædā & indubitata opinio, qua quis certus est super omnem certitudinem se se placere deo. At habere fidem, & nō habere, manifestissime sibi contradicunt.

*XII.
Pugnantia
asserit Lu-
therus.*

Sed adhuc aliud excutiamus ad eādem rem pertinens. Afirmat Lutherus nōnullis locis fidem esse motum aliquem, non qualitatem in anima residentem. Afirmat & fidem mereri gratiam. Afirmat denique & quicquid antecedit gratiam in homine, hoc est omnem animi, conatum, omnem mentis præparationem, omnēque actum interiorem ante gratiam, esse

peccatum. An non ista male cohærent? Nam si fides meretur gratiam, antecedit in anima gratiam oportet. Et quum sit motus quidam (vt Lutero placet) erit motus mentis interior, prior gratia. quam obrem & ante gratiam peccatū erit. Prolixum foret, de spe, de operibus, de peccato, de libero arbitrio, de que cæteris id genus ante memoratis similes inconstantias & contrarietates adducere. Sed hæc quæ de fide produximus, sufficiunt vt agnoscat vulpes ista quibus dolis & artibus sua dogmata tradat. Quare iam ad reliqua transeamus,

In plurimis sibiipso contradicit Lutherus.

Ad alterum nempe vitium, de quo se purgat, nempe mordacitatis: vbi primum quid ei rex obiecerit, in medium afferimus. Postquam itaque rex Lutherum inconstantia simul & contrarietatis coarguisset, quod indulgentias, quas ante probasset, nunc meras vocet imposturas, ilico subdit. Qua in re quam non scelerate modo, verum etiam furiose bacchatur, nemo est qui non videt. Nam si nihil omnino valent indulgentia, sed meræ sunt (vt Lutherus ait) imposturae; tunc necesse est impostores fuerint, non hic tantum pontifex

XIII. De mordacitate Lutheri.

In Luthe. Regis verba.

Contra Capti. Babyl. Cap. II.

Leo decimus (cuius innocens & inculpa-
ta vita, morésque sanctissimi ab ineunte
ætate per orbé totum satis explorati sunt,
quemadmodum in epistola quidã ad pon-
tificem Lutherus etiam ipse faterur) ve-
rumetiam tot retro seculis omnes Romani
pontifices. Hactenus regia maiestas.

At nihil horum Lutherus diluit, sed
nec diluere potest: tantum exempla qua-
dam attulit, quibus velit sibi licere, quos-
uis mordere pro libidine sua.

- » Cur (inquit) alioqui Christus ipse
- » Matth. 23. tanta vehemētia scribas & phi-
- » risæos mordet, & hypocritas, cæcos, stul-
- » tos, plenos immundicia, hypocrisis, homi-
- » cidas criminatur? Et Paulus quoties vehe-
- » mēs est in cōcisiones (vt vocat ipse) suas,
- » & pseudoapostolos quos adulterantes &
- » cauponantes verbum dei, canes, dolosos
- » operarios, apostolos Satanæ, filios diabo-
- » li, plenos dolo & malitia, deceptores, va-
- » niloquos, fascinatores & circulatores vo-
- » cat. Hæc Lutherus.

*Cōfutatō
responsio-
nis.*

Vides hic lector omnia congersisse Lu-
therum quæ vel in Paulo, vel in euange-
liis corradere potuit, quæ notam aliquam
reprehensionis præ se ferrent, vel à Chri-

sto in phariseos dicta, vel à Paulo in peccatores & inimicos crucis Christi. Et tamē ille sexcenties plura nihil est veritus aduersus vnum pontificem totius Christianæ religionis principem euomere.

Cæterum non admodum congrue Lutherus ex istis exempla desumpsit, quorū longe dissimilimus est. Sumpisset exemplum potius à Chore, qui aduersus Moſen & Aaron populum concitauit, & cristas erexit, dicens: Sufficiat vobis quia omnis multitudo sanctorum est, & in his est dominus. cur eleuamini super populum domini? Similiter & nunc Lutherus æquare populum pōtifici studet, atque id quidem longe atrociori contumelia quàm Choretum fecerat erga Moſen. Sed in hoc à vestigiis patrum suorum discedit nihil. Id enim fere cūctis hæreticis in morem fait, nempe pōtificem criminari Propter quod & Iudas apostolus in epistola sua quum de illis loqueretur, In contradictione (inquit) Chore perierūt. Et paulo superius, Dominationem autem spernunt, maiestatem autem blasphemant. vel, vt maiori luce traduxit Erasmus, Dominos vero spernunt, in potestate præditos maledicta cō-

Nume. 16.

Omnes hæretici criminantur papam.

Contra Capti. Babyl. Ca. II.

*Nemini
parcit Lu-
therus.*

gerunt. Sic enim Lutherus iam facere non
veretur. Nullius enim ipse reueretur au-
thoritatem, sed maledicentissimæ linguæ
frena laxauit in omnes. Chore igitur ex-
emplum protulisset, quod & ei multo
fuiſſet accommodatius, quàm aut Pauli,
aut Christi. Ille magis pharisæorum per-
sonam refert, qui contra Christum obla-
trarunt: aut pseudoapostolorum qui re-
sistebant Paulo. Recteque nos erudit illis
exemplis quæ citarat, quæ in modum illū
incessam⁹, qui vel pharisæis ipsis vel pseu-
doapostolis multo meretur acerbi⁹ repre-
hēdi. Parum igitur apte Lutherus pro se
vel Christi vel Pauli producit exemplū.

Deinde quis nō videt Arrium, Noua-
tum, Nestorium, Donatum & cæteros ho-
rum similes, calumniis, conuiciis, cōtume-
liis, quibus illi sui temporis pontifices in-
sectabantur, eadem exempla (quæ nunc
Lutherus affert) suis improbitatibus præ-
texere potuisse? Verum quis approbaret
ea? Nemo certe, nisi qui sectis illorum
fuiſſet addictus. Nam cæteri protinus ex-
plosissent & exhibissent ea penitus.

Tertio, nec Christus, neque Paulus il-
lis increpationibus fuiſſent vsi, nisi prius

authoritatem suam plane miraculis vter-
que confirmasset: quæ sane tanta fuerunt,
vt merito fuisset obiurgâdus quisquis eo-
rum doctrinis repugnasset. Nam Paulus
ita Romanis scripsit: Non enim audeo ali- *Roma. 15.*
quid loqui eorum quæ per me non efficit
Christus in obediētiam gentium, verbo,
& factis, in virtute signorum, & prodigio-
rum, in virtute spiritus sancti. Et Corin-
thiis item ita: Nulla in re inferior fui cæ- *2. Cor. 12.*
teris apostolis, tametsi nihil sum. Signa
quidem apostoli peracta fuerūt inter vos
cum omni patiētia, & signis, & prodigiis,
& potentibus factis. Aduerte lector, quòd
dicit in omni patiētia, & se nihil esse. Pau-
lus qui tot signa, prodigia, potenti facta
gessit in omni patientia, se nihil esse repu-
tauit: & Lutherus qui quum miraculis ca-
reat, impatientissime tamen loquitur, se
magni æstimat, & neminem non afficit
contumeliis.

De Christo quoque notum est, eum **XIIII.**
priusquam pharisæos reprehenderit, ope-
ribus, quisnam esset, indicasse. Ioan. 5. Ipsa
opera quæ ego facio, testatur de me quòd
pater miserit me. Et. 10. Opera quæ ego
facio in nomine patris mei, hæc testimo-

Contra Capti. Babyl. Cap. II.

nium reddunt de me . Et eodem: Si non facio opera patris mei, nolite credere mihi . Et rursus . Si mihi non credatis, operibus credite. Et. 14. Propter ipsa facta credite. Et. 15. Si opera non fecissem inter eos quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent . Ecce primum . Luthero non licet hanc maledicentiam astruere Christi exemplo, nisi prius autoritatem suam claris miraculis comprobauerit: quemadmodum nec ipse Christus antea quicquam ipsis pharisæis exprobrarit, quam ostenderit miracula, quibus par fuit ut fidem adhiberent . Deinde, nisi Lutheri malitia prorsus eum excæcauerit, perspicere potest, nos, quantumuis eius dogmata vera fuerint, à peccato liberos esse, nisi prius ea nouis miraculis corroborarit. Nam ea quæ nos credimus, ab inde comprobata sunt, non modo Christi verbis & factis, verumetiam apostolorum & sanctorum patrum apertissimis editis miraculis: ut si iam fallamur, ausim asserere, deum ipsum nos data opera fefellisse.

Noua doctrina non sine miraculis suscipitur.

Doctrina Lutheri longe diuersa At Lutherus dicet: Mea dogmata nequaquam alia sunt quam quæ Christus & apostoli docuerunt. At istud falsissimum

est. Nam sic & Arrius cauillabatur, se videlicet nihil dicere, præter verba Christi, quum tamé verba Christi pro suo spiritu deprauabat in suam partem: quemadmodum & nunc facit Lutherus. Verba certe Christi, iuxta Christi mentem intellecta, pro Christi dogmate accipiendi sunt. Cæterum iuxta mentem hæretici concepta, non dogma Christi sunt, sed hæresis potius appellari merentur. Nam ista verba, quibus Arrius nitebatur, nempe, Pater maior me est: iuxta sensum Christi, verè Christi dogma sunt, & non ad sensum ipsius Arrii, hoc est eo modo quo Arrius interpretabatur ea. Ad sensum enim què de eis Arrius conceperat, non Christi dogma, sed Arrianum dogma prorsus expresserant. Et quia patres sensum Christi secuti sunt, ideo quod patres, & non quod Arrius docuit, ecclesia comprobauit. Sed & eandem ipsa fecit, quoties inter patres & hæreticos fuerat controuersia. Nam semper hæretici contendebant veram apud se notitiam scripturarum esse. Sed ecclesia semper Christi spiritu sufficienter instructa, repulsis hæreticorum interpretationibus, patrum sententiis constanter

est à doctrina euangelica.

Verba Christi sensus hæreticorum hæreses sunt.

adhærebat.

Non est ergo quod Lutherus iactet, Mea dogmata non sunt alia quàm Christi dogmata: quandoquidem ipse dissentiat à patribus. Nam Lutherana dogmata nihil aliud sunt quàm contra verum sensum Christi peruersæ scripturarum interpretationes. Quamobrem quum adhuc Lutheri dogmata nullis corroborata sint miraculis, haudquaquam Christiani tenentur fidem illis adhibere: nec periculū inde cuiquam imminet, si non crediderit eis, præsertim quum de seipso Christus dicat:

Iohan. 15.

Si non fecissem inter eos opera quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Verū quisquis nolit his quæ ab ecclesia catholica docentur, credere, certissimum animæ suæ discrimen incurrit, quum ea sint tam Christi quàm apostolorum, atque sanctorum patrum miraculis apertissime comprobata.

XV.

*Non licuit
Luthero tā
acerbe ob-
iurgare.*

Vt ergo veniamus ad rem: Christo licuit tam aspere pharisæos incessere, quia suam doctrinam à deo processisse, per miracula manifestissimè comprobavit. Licuit & Paulo pseudoapostolos & male Christianos redarguere, quoniam sui do-

gmatis veritatē, signis & mirificis operibus abunde testatus est. At non idem Lutherus
& Satanæ mancipium, ac plane præcursor Antichristi. necdum suas hæreses & pestilentissimas scripturarum inuersiones, vllis confirmavit miraculis, nisi forte miraculum sit, hominem tot irarum & æstuum furiis distentum nõ euestigio rumpi. Nõ alio certe miraculo suam perniciosam doctrinam hæcenus confirmavit. Quare nihil aut Christus, aut Paulus in hac parte Lutheri suffragatur: imò Pauli exemplū, quod ex Actis ante retulimus, plane condemnat Lutherum, quando sacerdotij tū antiquati pontificem Paulus agnouit, & reuerentiam ei detulit, scriptū esse recensens, Principem populi tui ne maledicas. Lutherus tamen haudquaquam noui sacerdotij principem dignatur agnoscere, sed maledicis cōtumeliis insectatur. Hoc Pauli exemplum quod imitari debuisset, simul & cætera, quæ rex illustrissimus obiecit ei, reuocare merito potuissent eum ab hac amentia, nisi plane Satanæ mancipium esset, & filius perditionis. Rex enim opposuit multos optimos fuisse pontifi-

Lutherus
pseudoapostolus.

Acto. 23.

ces, quorum aliqui remissionem annuam, alij triennem, alij quadragesimas aliquot, quidam totius pœnitentię partem aliquã, nonnulli plenariam tam à pœna quàm à culpa remissionem indulserunt: quibus & tantam fidem adhibendam esse merito iudicauit, vt potius vnum fraterculum ouẽ fuisse morbidam esset crediturus, quàm tot olim pontifices perfidos fuisse pastores. Verũ ad hoc Lutherus nihil respõdet. Subinde rex multis rationibus euidentissimè docet, quàm nihil omnino charitatis Lutherus habeat, quum non vereatur tot summis & eisdem sanctis pontificibus tantum crimen impingere, nempe quòd essent impostores. Si deus (inquit) in Leuitico dicit omnibus, Non eris criminator, nec susurro in populis: quid de Lutero censendum est, qui tam immane crimen non in vnum aliquem hominem, sed in tam multos, tam venerandos spargit antisites, idemque r.õ in vna quapiam vrbe susurrat, sed per totum buccinat orbem? Et hic omnino Lutherus silet.

Pontificibus potius quàm Lutero fidendum.

*Verba regis.
Leuit. 19.*

Deute. 27.

Ad hæc rex adiecit: Si maledict⁹ in Deuteronomio dicitur, qui clam percusserit proximum, quanta maledictione percuti-

tur, qui palam tantis opprobriis insultat in præpositos? Et hic omnino tacet Lutherus.

Postremo rex adiūgit: Si homicida est *1. Iohan. 3.*
(vt ait Euāgelista) nec vitā habet æternā, qui odit fratrem, an nō hic æterna dignus morte parricida est, qui odio persequitur patrem? At has omnes rationes Lutherus aure surda pertransit, vitium suum extenuans vocabulo mordacitatis, quum caninam potius iracundiam & beluinam rabiem vocare debuisset.

Mira est huius vrsæ furentis impudētia, quòd quum nihil apud Paulū damnatur crebrius quàm arrogantia, contentio, fraternæque charitatis violatio: nihilque cōtra sapius extollitur, quàm quod iis contrariū est: illam tamen haud pudet è Paulo suæ patrociniū improbitatis & impietatis arripere. Paulus ait: *Rom. 12.* Benedicite, & nolite maledicere. At Lutherus docet nō solum esse maledicendum, verum etiam rixandum & opprobrandum, conuiciandum, cōtumaciusque & cōtumeliis quemque nobis aduersarium impetendum: atque id exemplo Pauli & Christi.

Hoc dogma si è cœlo defluerit, alij

Contra Capti. Babyl. Ca. II.

diudicent. Sat scio, doctrina Christi nequaquam est: & tamen audacter asserit Lutherus: Non mea doctrina (inquit) sibi vlla ex parte pugnat, nec pugnare potest, quum sit Christi. Sic mentiri non erubescit os impudentissimum, quum ferme nihil habeat cum doctrina Christi cōsine. Opinor profecto neminem hactenus hæreticorum fuisse, qui non in multo pluribus cum doctrina Christi conuenerit, quam Lutherus. Sed nec doctrina Christi est, quicquid Christus dixerit, nisi pro Christi mente & spiritu fueris interpretatus. Quādo igitur Lutherus sæpenumero verba Christi contra sensum & mentē Christi interpretatur, palam est eius doctrinā nequaquam esse doctrinā Christi, sed cū ea pugnare magis.

Cæterū attende lector, quid adhuc pro sua defensione Lutherus asserat. Sic enim
» de Rege loquitur. Abūde (inquit) cognouit papatum apud me pro Antichristi regno haberi, cui etiam Iob maledici mandat per eos qui parati sunt suscitare Leuiathan: & vbiq̃ spiritus præcipit mundum arguere de peccato impietatis, & omnino sanctam & iustam hanc mordacitatem

tatem tum laudat, tum exigit. Haftenus ille. Nos ad singula respondebimus. Cognouit utique Rex vere catholicus, haereticū esse Lutherū, & male sensisse de summi Pontificis autoritate. Quid ergo? nū propterea non debuit maledicā Lutheri linguam castigare, quæ sic insaniebat in potestatem quam omnes orthodoxi nihil ambigunt à deo constitutam esse?

Deinde ꝓ subdit Lutherus, Iob mandasse maledici papatui per eos qui parati sunt suscitare Leuiathan: Pergit semper Lutherus sui similis esse, hoc est pro suo cerebro scripturas peruerse cōtorquere. Sic enim habent verba Iob, vbi diei suæ maledicit. Maledicāt, inquit, ei, qui maledicūt diei, qui parati sunt suscitare Leuiathan. Quis ex iis verbis colligere potest Iob mandasse quatenus papatui maledicatur per eos qui parati sunt suscitare Leuiathan? nisi velit ad hūc modū Lutherus argumentari. Mandat Iob vt hi diei suæ maledicant, qui maledicunt diei, nēpe qui parati sunt suscitare Leuiathan. ergo mandat Iob vt hi papatui maledicant. Sic iste qui se magistrum totius orbis facit, scripturas interpretatur, vt per diē papatum

cc
cc
cc
Hic rursus contorquet scripturas Luther. Iob. 3.

*Lutherus
suscitat
Leuiathan.*

*Expositio
Hebraeorū.*

intelligat. Nam quis potest alioqui sensum priorē ex iis verbis colligere? Sed quis potius iā paratus est suscitare Leuiathan, quā Lutherus ipse? Nemini dubium est, quin ab heresum vexatione multo iam tempore quieuerit ecclesia, ita ut quantum ad hoc negotiū attinet, iam diu dormit Leuiathan. Lutherus igitur quoniam ex iis est qui dormitantem Leuiathan excitare conantur, quos forte sanctus Iob spiritu prauidit esse maledicentissimos, optauit ut hi diei suæ maledicerent: nimirum qui vix ad aliud quicquam nati videtur, quā ad maledicendum. Cæterum Hebræi locū istum aliter intelligunt. Sic enim ad verbum reddi potest: Maledicant ei, maledicentes diei, attendentes vigilare societate suam. Per maledicentes diei, magistri Iudæorum intelligunt lamentatrices, quæ ad luctum & planctum pro mortuis deputatæ sunt: & Leuiathan interpretatur societate earum: ut ita sanctum hunc virum optare sentiamus, Maledicāt diei qua natus sum, hæ quæ deputatæ sunt ad lugendū & plangendum mortuos: quarum officium est, iudiciales quā alios ad luctum & plāctum excitare. Sed esto per Leuiathan (ut Lu-

thero placet) diabolū intelligamus. Profecto nemo magis idoneus ad hoc officiū inueniri queat, q̄ Lutherus. Neque enim Satanas quando soluetur, facilè maiorem in ecclesia tumultū concitabit, quàm modo per Lutherum excitatur. Verum utcūque fuerit, nullo modo torqueri poterit hæc scriptura contra papatum, quemadmodum Lutherus facit. Et tamen quum scripturas ita torqueat & corrumpat, nihil pudet eū toties iactitare, venisse è cælo sua dogmata.

Sed iam ad illud, quod dicit spiritum **XVII.** ubique præcipere vt mundus arguatur de peccato iniquitatis, & omnino sanctam & iustam hanc mordacitatem tum laudare, tum exigere: hic profecto scripturæ nihil huic magistro nostro suffragantur. Nunquam enim in scripturis memini laudatā, aut exactam à quouis mordacitatem, quin magis prohibitam inuenio. Sic enim Paulus quum ad Galatas dixisset: Tota lex in vno verbo completur, nempe hoc, diliges proximum tuum sicut teipsum: illico subdit: Quod si alius alium vicissim mordetis & deuoratis, videte ne vicissim alius ab alio consumamini. Hic spi-

*Mordacitas prohibetur.
Galat. 5.*

Contra Captiuita. Babyl. Cap. II.

ritus in Paulo mordacitatem nec laudat nec exigit vt omnino sanctam & iustam, sed plane damnat vt vitiosam & iniqua. Falsum igitur est, quod vbique spiritus laudat & exigit hanc mordacitatem vt omnino sanctam & iustam.

Aduerte quæso lector, hūc totius orbis magistrum, qui sua dogmata se iactat habere de cælo, iam de scripturis plane mentiri. At hoc toties facit, & ita prorsus mendaciis assuevit, vt quum mentiatur, nō intelligat se mentiri. Sed Lutherus dicit Christum apud Iohannem de spiritu prædixisse, quod ille mundum arguet de peccato. Certe quod arguet prædixit Christus, sed non quod mordebit, aut morderre faciet, quum in scripturis (quod memini) semper hoc verbum in malam partem accipiat. Cæterū vt illic ipse Christus locum illum interpretatur, De peccato (inquit) arguet, q̄ non crediderint in me. Neque sic discipulos suos Christus instituit, vt morderent, sed vt mites essent & patientes potius. Sed & Paulū hac de re loquentē audiamus. Timotheū horratur, vt arguat, obsecret, increpet: at euestigio subiungit, in omni patientia. Et alibi di-

Lutherus non intelligit se mentiri.
Iohan. 16.

Mordere semper in malam partem accipitur.

Matt. II.
Luca. 21.

2. Timo. 4.

cit: Seruum dei non oportet litigare, sed *2. Timo. 2.*
 mansuetum esse ad omnes, & cum mode-
 stia corripientem eos qui resistunt veri-
 tati. Et iterum iubet vt sectetur inter cæ- *2. Timo. 4.*
 tera patientiam & mansuetudinē. At ma-
 gister noster Lutherus nihil erubescit cō-
 fiteri se paciētiā amisisse, planeque pro- *Luth. ami-*
 fitetur, ne utiquam sibi iam habendam es- *sit paciētiā.*
 se paciētiæ rationem. Hæc nisi dixerit in
 libello suo maledicentissimo cōtra regē,
 ego mentior. Sin dixerit, equum est vt ha-
 beantur eius dogmata, qualia vere sunt,
 non velut è cœlo, sed magis à Satana pro-
 manasse. Christi spiritus vbique laudat
 & exigit lenitatem, mansuetudinem, mo-
 destiam, atque id genus cætera. Quāob rē
 quum aduersus Samaritas apostoli com-
 mouerentur, Christus eis dixit: Nescitis *Luca. 9.*
 cuius spiritus estis.

Intelligis itaq; lector, quàm citra nebu-
 lam aliquam aperte Lutherus & docet
 & facit aduersus Cristi dogmata, neq; ta-
 men erubescit regem Angliæ ceu læsæ di-
 uinæ maiestatis reum accusare, quòd illū
 de rebus hisce reprehenderit. Aduersus
 diuinam (inquit) maiestatem mentitur,
 & regem meum, qui est rex gloriæ, bla-

Contra Capt. Babyl. Cap. II.

spheemiis suis conspurcavit. Hæc Lutherus. Et cur ista dixerit? Nimirum ob id, quòd eum rex ostenderit, quum de indulgentiis loqueretur, fuisse sibi contrarium. Sic Luthero deblaterare, mentiri, contraria dicere, scripturas perperam interpretari licebit, & quicquid velit facere, nec audebit ei quisquam hæc obiicere, nisi protinus fiat diuinæ maiestatis reus. Luthero cunctos p sua libidine mordere, lacerare, vorare, coterere liberum erit: at qui vicissim quicquã horũ Luthero facit, iã Lutheri Regẽ blasphemiiis cõspurcat.

XVIII.

Verũm quisnam est iste Rex Lutheri? Profecto non alius, quã is de quo Iob loquitur, inquit: Et ipse est Rex super omnes filios superbiæ. Nec tamen idem Rex gloriæ dici potest, nisi quatenus olim in cœlo seditione facta, gloriam illã per ambitum inuadere sit conatus.

Infimulat catholicos cõtrarietatis Luth.

Iã nihil à me prætermissum est, opinor, quãtũ ad hanc partem attinet, in quo non responderim Luthero, præter vnum locũ vbi docere nititur orthodoxos asserere
» repugnantia dogmata. Papistarũ, inquit,
» insanix pugnant, vbi Matth. 16. petrã faciunt Christum & Papam, quum Chri-

flus sit sanctus, Papa autem impius: & san-
 titudini cum impietate conueniat ceu
 luci cum tenebris, & Christo cum Belial.
 Sic enim papatus non nisi incōstantibus,
 pugnantissimis, mendacissimis constat
 (seu potius corruit) dogmatibus, quæ v-
 traque simul docet, asserit & tuetur. Vi-
 deat itaque lector ex vno hoc argumen-
 to, quàm asinina ruditas sit Thomistarū,
 vel puerilis animi impotentia, quæ non
 sinat eos sua ipsorum verba intelligere, &
 audent tamen assertiones sacramentorum
 scribere, & magnificas ampullas suæ in-
 credibilis inscitiae testes iactare. In hoc
 enim hunc libellum Regis scriptum arbi-
 tror, ne stuporē & inscitiam sophistarum,
 præsertim porcellorum istorum (Thomi-
 stas dico) falso à me traduci crederet mū-
 dus. fuit enim meum iudicium tali ipso-
 rummet opere & sigillo comprobandum
 & confirmandum. Hæc Lutherus.

Primum hic perpende lector, quanta
 iaculetur in Thomistas opprobria, qui-
 bus & illius diui gloriam denigrare stu-
 det, cuius nomen & doctissimis & erudi-
 tissimis viris in magna sēper hætenus ha-
 bitū fuit veneratione, quippe quæ Theo-

*Thomi-
 stas inse-
 ctatur ma-
 litiose Lu-
 the,*

logiæ florem passim appellarunt. Sed & expende simul quàm friuola ratione fecerit istud, vt de mendacio nihil dicam. Ego nusquam legi diuum Thomam, aut Thomistas, papam aliquem præter vnum Petrum vocasse petram. Porro petrâ fuisse Petrum, non solum Thomas, verum etiam Hieronymus & nonnunquam etiã Augustinus palàm asserunt. Et quid istud prohibet, quando Christus illum ita cognominandum prædixit, in Iohanne dicens: Tu vocaberis Cephass? Quod si interpretetis, lapis aut saxum dicitur, vt illic euangelista testatur. Et quid quæso discriminis est inter saxum & petrâ? Quid ergo vetat Petrum petram dici, quando & idem saxum aut lapis dicitur? Et tamen idem ipse Petrus se peccatorem agnouit, quum Christo dixerit, Exi à me domine, quia peccator ego sum. Nihil ergo vetat Petrum qui peccator alioqui fuit, petram ob id dici, quòd Christus dictus sit petra. Sed quid? Num propterea non erit lapis Christus, quòd quis christianus item dictus sit lapis: aut vicissim nemo christianus vocari lapis potest, eo quòd Christus lapis dictus sit? An Petrus pugnantiã di-

*Petrus
recte petra
appellatur.*

Ioan. I.

Luca. 5.

xerit, quum in epistola priori sic scriberet. Ad quem accedentes lapidem viuum, ab hominibus quidem reprobatum, à deo autem electum & honorificatum, & ipsi tanquam lapides viui superædificamini domus spiritualis. At cõsequetur hac Lutherana ratione Petrum hic pugnãtia dixisse. Lapidem enim vocat quemlibet christianum simul & Christum, quum tamen Christus sit sanctus, at contra christiani complures sint peccatores, & sanctitudini cum peccato non magis conueniat, quàm luci cum tenebris, & Christo cū Belial. Quamobrem si christianus qui peccator est, dici potest lapis, quemadmodum & Christus dictus est lapis, quid prohibet Petrum eadem appellatione cum Christo petram dici? An non Christus seipsum vocat lucem? Ego, inquit, lux mundi sum. & apostolos item suos lucem mundi nominat. Vos, inquit, estis lux mundi. Num Christus ob hæc, pugnãtia dixerit?

Hic perspicis optime lector, quàm frivola sit Lutheri dialectica, simul & quàm iniuste contumeliosus fuerit in Thomam & Thomistas, quum illi tantum de Petro dixerint eum petram fuisse. Et velit nolit

1. Pet. 2.

Christianus vocatur lapis.

Iohan. 8.

Matth. 5.

Contra Capt. Babyl. Cap. II.

Lutherus, super hanc petram, hoc est super Petrum Christus ædificauit ecclesiam suam. Nunquid nõ dicit Paulus ad Ephesios de Christianis, quòd superædificati sint super fundamentum apostolorum & prophetarum summo angulari lapide Christo Iesu? Quis hic non videt summum & supremum lapidem Christum Iesum: deinde prophetas & apostolos tanquam lapides etiam in fundamento locatos: postremo christianos cæteros ceu viuos etiam lapides huic fundamento superædificatos? Propter quod & diuus Augustinus prophetas & apostolos Ecclesie fundamenta vocat, iuxta id quod Dauid cecinit: Fundameta eius in montibus sanctis. quanquam & vnum præcipuum non neget esse fundamentum, nempe Iesum Christum, quem & fundamentum fundamentorum appellat, sicut & eundem sanctum sanctorum, ac pastorem pastorum alibi vocatũ affirmat. Haftenus dilucidum opinor euasit, Lutherum nec de Satana triũphasse, neque illius omnia dogmata promanasse de cælo, quin potius eum & diabolicam habere sapientiam. Subinde monstrauius & in pluribus si-

Eph. 2.

*Apostoli
fundamen-
ta.*

Psal. 86.

i. Cor. 3.

Hebr. 13.

Epilogus.

biipsi contrarium esse, nec solum in his de quibus (vt contendit) scripturæ nihil agunt, verum etiã in aliis de quibus eadē apertissimè loquuntur. Tertio liquet, quòd Lutheri mordacitas nullis fucis, nullisve rationib⁹ excusabilis est. Postremo, quòd apud orthodoxos, quibus tamē id ipsum Lutherus impingit, nulla repugnantia est, nomenclaturã petræ tam Petro quàm Christo fuisse communem.

De communicatione plebis, ecclesiæ consuetudinem obseruari debere. Caput. III.

Vnc ad ipsa capita rerum, de quibus præcipua controuersia est, calamum dirigamus, quæ sane plurima sunt, de quibus & agemus singulatim. Iam igitur tertio loco de cōmunicatione sub vtraque specie differemus. Principio tamen refellenda sunt ea de quibus in genere se Lutherus disputaturam promisit.

Nam hic Lutherus primum opponit Regi, quòd nulla auctoritate scripturæ, neque ratione quauis vrgenti, probat ea

I

*Intentio
authoris.*

Rex Angliæ nititur auctoritatibus firmis.